

LUBUSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
ul. Kopernika 1, 65-063 Zielona Góra
tel. (68) 324 73 90, 324 74 11, fax (68) 325 37 45
e-mail: sekretariat.zgora@lwkz.pl; www.lwkz.pl
RZD.5130.22.2022[9]
Nr rejestru zabytków: L-896/A

Zielona Góra, 08.11.2022 r.

DECYZJA

**W SPRAWIE WPISANIA ZABYTKU NIERUCHOMEGO
DO REJESTRU ZABYTKÓW**

Na podstawie art. 89 p. 2, art. 91 ust. 4 p. 3 i 4, art. 3 p. 1, 2, art. 4 p. 1, 2, 3, art. 6 ust. 1 p. 1 lit. g, art. 7 p. 1, art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j.: Dz. U. z 2022 r., poz. 840) oraz art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeksu postępowania administracyjnego (t. j.: Dz. U. z 2022 r., poz. 2000) w wyniku postępowania administracyjnego wszczętego z urzędu

**Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków
o r z e k a**

wpisać do rejestru zabytków województwa lubuskiego pod nr **L-896/A** następujący zabytek nieruchomy:

**aleję lipową składającą się z 92 sztuk drzew z gatunku: lipa szerokolistna (*Tilia platyphyllos*), lipa drobnolistna (*Tilia cordata*) i lipa srebrzysta (*Tilia tomentosa Moench*),
położonej w pasie drogowym drogi wojewódzkiej nr 287 w miejscowości Bobrowice,
gmina Bobrowice, powiat krośnieński,**

zlokalizowana na działkach nr ewid. 753, 736 (obręb 0002, BOBROWICE), dla których Sąd Rejonowy w Krośnie Odrzańskim prowadzi księgę wieczystą nr ZG1K/00031855/6.

Granice ochrony prawnej zaznaczono kolorem czerwonym na załącznikach graficznych nr 1a i 1b, stanowiących integralną część niniejszej decyzji.

uzasadnienie

Dnia 16.08.2022 r. Stowarzyszenie Leubuzzi złożyło wnioski o wpisanie do rejestru zabytków województwa lubuskiego alei lipowej w ciągu drogi wojewódzkiej nr 287, zlokalizowanej na działkach nr ewid. 753, 736 w Bobrowicach (uzupełniony w dniach: 23.08.2022 r. i 01.09.2022 r.). Po przeanalizowaniu ww. wniosku organizacji społecznej Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków (dalej: LWKZ) postanowieniem z dnia 08.09.2022 r. wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie wpisania do rejestru zabytków województwa lubuskiego ww. zabytku. W tym samym piśmie LWKZ dopuścił

Stowarzyszenie Leubuzzi do udziału w ww. postępowaniu na prawach strony zgodnie z art. 31 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego, który stanowi, że: *organizacja społeczna może w sprawie dotyczącej innej osoby występować z żądaniem: 1) wszczęcia postępowania, 2) dopuszczenia jej do udziału w postępowaniu, jeżeli jest to uzasadnione celami statutowymi tej organizacji i gdy przemawia za tym interes społeczny.* Stowarzyszenie Leubuzzi jest stowarzyszeniem zwykłym wpisanym do ewidencji stowarzyszeń zwykłych prowadzonej przez Starostę Ślubickiego. Zgodnie z regulaminem organizacji jej celem jest m.in. prowadzenie działalności na rzecz wysokiej jakości architektury, urbanistyki, ład przestrzennego i środowiska, a także kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji. Ponadto stowarzyszenie działa na rzecz ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego a także wspomaga rozwój wspólnot i społeczności lokalnych poprzez inicjowanie i popieranie działań obywatelskich i samorządowych do stosowania nowoczesnych technik ochrony środowiska, jak również współpracę z organizacjami i instytucjami, których program i działalność są zbieżne z celami stowarzyszenia. Tym samym należy stwierdzić, że żądanie wszczęcia postępowania w ww. sprawie oraz dopuszczenie Stowarzyszenia Leubuzzi do uczestniczenia w nim było uzasadnione celami statutowymi tej organizacji.

Pismami z dnia 08.09.2022 r. LWKZ zawiadomił Starostę Krośnieńskiego i Wójta Gminy Bobrowice o prowadzonym postępowaniu, wnosząc jednocześnie o podanie tej informacji do wiadomości publicznej oraz zamieszczenie jej na stronie Biuletynu Informacji Publicznej. Powyższą informację podano także do wiadomości publicznej w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Zielonej Górze, poprzez umieszczenie jej na tablicy ogłoszeń.

W toku postępowania zebrano materiały dotyczące zabytku. W dniu 21.09.2022 r. po uprzednim zawiadomieniu stron i przy ich udziale, przeprowadzono oględziny alei. W trakcie oględzin sporządzono protokół oraz wykonano dokumentację fotograficzną. Jednocześnie postanowieniem z dnia 06.10.2022 r. LWKZ zawiadomił strony o dopuszczeniu jako dowodów w sprawie: protokół z oględzin z dnia 21.09.2022 r wraz z dokumentacją fotograficzną oraz kartę ewidencyjną opracowaną dla alei lipowej w Bobrowicach w listopadzie 2020 r. przez mgr Annę Jackiewicz. Działając zgodnie z art. 7, art. 9 i art. 10 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego, pismem z dnia 06.10.2022 r., zawiadomiono strony o możliwości zapoznania i wypowiedzenia się w stosunku do zebranego materiału dowodowego. Strony nie skorzystały z tej możliwości.

W trakcie prowadzonego postępowania administracyjnego ustalono, że aleja obsadzona lipami o długości 1,1 km jest usytuowana przy drodze wojewódzkiej nr 287 prowadzącej z miejscowości Dychów, przez Bobrowice, do Żar. Rozpoczyna się przy cmentarzu komunalnym w Bobrowicach, a kończy przy moście nad Bobrem w ciągu ww. drogi wojewódzkiej, prowadzącej do miejscowości Kukadło.

Bobrowice (niem. *Bobersberg*) mają genezę średniowieczną. Miejscowość wymieniana jest w 1413 r. jako wieś należąca do książąt głogowskich. Następnie w 1429 r. i 1459 r. wzmiankowany jest zamek w Bobrowicach. Od XVI w. miejscowość przeszła we władanie rodziny von Knobelssdorfer z Chojnowa, a w 2. poł. XIX w. należała do rodziny von Kinzel. Rozwój gospodarczy Bobrowic przypada na 2. poł. XVII w., kiedy to otrzymały przywilej

organizowania dwóch jarmarków. Wtedy też nastąpił rozwój przestrzenny miejscowości w kierunku południowym z zabudową skupioną wokół prostokątnego placu – tzw. Nowe Miasto. W XVIII w. ukształtowała się północna część Bobrowic, zasiedlona sukiennikami, zwana Przedmieściem Krośnieńskim. W 1809 r. Bobrowice otrzymały prawa miejskie, które zachowały do końca 1945 r. Po II wojnie światowej miejscowość znalazła się w granicach państwa polskiego.

Aleja lipowa, będąca przedmiotem niniejszego wpisu do rejestru zabytków, została posadzona na przełomie XIX i XX w. wzdłuż dawnego traktu handlowego prowadzącego z Bobrowice do Kosierza. Warto pamiętać, że historia zakładania alei łączy się nierozdzielnie z życiem Fryderyka Wilhelma I i jego syna Fryderyka II, którzy zapoczątkowali ich zakładanie przy drogach, rzekach i kanałach. Już w 1841 r. ukazał się jeden z pierwszych dokumentów, dekret Fryderyka Wilhelma IV, zalecający zachowanie starych alei i tworzenie nowych na terenach państwowych jak i prywatnych. Aleja w Bobrowicach jest przykładem realizacji tych idei, które trwały aż do lat 40. XX w.

Zachowana do dnia dzisiejszego jednorzędowa, otwarta aleja lipowa stanowi założenie przydrożne, będące formą komponowanej zieleni. Drzewa nasadzono wzdłuż głównej drogi przebiegającej przez miejscowość w regularnym rytmie, zachowując jednolite odległości pomiędzy rzędami drzew po obu stronach drogi. Obecnie założenie składa się z 92 lip o średnim obwodzie 153 cm i posiada liczne luki. Fragment alei po stronie południowej jest zwarty z nielicznymi ubytkami, natomiast część założenia po stronie północnej posiada lukę na znacznym odcinku od cmentarza do posesji Bobrowice nr 118 A (działka nr ewid. 847/2).

W toku postępowania ustalono, że drzewa są w ogólnym dobrym stanie fitosanitarnym. W trakcie oględzin przeprowadzonych w dniu 21.09.2022 r. ustalono m.in., że *na niektórych drzewach są uszkodzenia pnia od strony drogi*. Ponadto na lipach występuje susz konarowy i korzeniowy w zakresie do 20%, a *część drzew posiada wtórną koronę odroślową powstałą w wyniku radykalnej redukcji korony*. Niemniej jednak w ocenie organu ochrony zabytków stan zdrowotny lip tworzących aleję można uznać za ogólnie dobry.

Aleja wzbogaca krajobraz i kompozycję przestrzenną Bobrowic. Zachowany został pierwotnie użyty materiał roślinny jak i w przeważającej większości historyczny układ i rytm nasadzeń. Ubytki w przebiegu alei mogą zostać uzupełnione nowymi nasadzeniami a tym samym pozostanie ona czytelna w krajobrazie kulturowym, nie umniejszając więc one walorów kompozycyjnych zabytku.

Skład gatunkowy alei stanowi lipa szerokolistna, lipa drobnolistna i lipa srebrzysta. Drzewa te są podstawowymi drzewami miododajnymi, produkującymi pożytek dla miejscowych pasiek. Produkcja miodów stanowi jeden z ważniejszych produktów turystycznych regionu obok wina z lokalnych winnic. Zadrzewienia alejowe stanowią również lokalne korytarze ekologiczne dla owadów, ptaków i drobnej zwierzyny, łączące sąsiedzkie tereny chronione, stanowiące element europejskiej sieci korytarzy ekologicznych. Od północy w odległości ok. 8,5 km od alei znajduje się ochronny obszar dyrektywy ptasiej PLB 0080004 Dolina Środkowej Odry, łączący się z ochronnym obszarem siedliskowym Natura 2000 PLH080011 – Dolina Pliszki. Ponadto w odległości ok. 16 km na północny-zachód znajduje się Krzesiński Park Krajobrazowy, a ok. 18,5 km na północny-wschód Gryżyński Park Krajobrazowy. Aleja ma więc znaczenie krajobrazowe i przyrodnicze, wyznacza również

przebieg drogi, będąc czytelny i znakiem przemyślanej organizacji przestrzeni ruralistycznej i ważny element krajobrazu kulturowego. Należy również podkreślić kryterium znaczenia zabytku w skali miejsca, wskazane wyżej.

Według Stowarzyszenia Leubuzzi zarządca drogi planuje wycinkę drzew i budowę chodnika w części alei. Wniosek o wpis do rejestru zabytków ww. alei lipowej, złożony przez organizację społeczną, ma na celu przeciwdziałanie ww. wycince oraz ochronę zabytku w krajobrazie. W uzasadnieniu wniosku podkreślono m.in., że *lipy są nieodłącznym elementem historii Bobrowic*, a wpis do rejestru ma na celu *zachowanie dla przyszłych pokoleń jednego z ostatnich świadectw wciąż żywego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Gminy Bobrowice*.

Wartość historyczna zabytku wyrażona jest poprzez jego wielowątkową łączność z dziejami miejscowości. Aleja stanowi obsadzony lipami trakt komunikacyjny przez wieś, posiadającą rodowód średniowieczny, będący głównym elementem kompozycyjnym jej układu ruralistycznego. Organizuje przestrzeń i bezpośrednio otoczenie oraz tworzy powiązania z krajobrazem. Jest więc świadectwem dokumentującym rozwój przestrzenny Bobrowic z widocznymi śladami historii i upływu czasu, co stanowi dla nas źródło prawdziwych danych. Posiada tym samym znaczącą wartość historyczną. Dodatkowo naukowe wartości zabytku wyrażone są poprzez jego formę i funkcję

Należy podkreślić, że komponowane zadrzewienia spełniają istotne funkcje kulturowe, przyrodnicze oraz krajobrazowe. Pełnią ważną rolę w zachowaniu tradycyjnego krajobrazu, gdzie przydrożne aleje stanowią nieodłączny element krajobrazu historycznego i w znacznej mierze decydują o atrakcyjności turystycznej miejscowości i gminy. Aleje stanowią nierozdzielny element kompozycji układów ruralistycznych, które wraz z zespołem zabudowy tworzą krajobraz kulturowy miejsca. Utrzymanie zadrzewień w postaci alei w przestrzeni publicznej leży więc w interesie społecznym. Wycinanie starodrzewu oznacza stratę dla środowiska przyrodniczego i degradację krajobrazu kulturowego miejscowości, gminy i regionu. W związku z powyższym należy stwierdzić, że za objęciem zabytku ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków przemawiają wartości historyczne i naukowe.

W świetle zebranych materiałów dowodowych stwierdzono, że aleja w Bobrowicach spełnia warunki definicji zabytku nieruchomego. Zgodnie z art. 3 p. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zabytek stanowi *nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich część lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową*.

Kompetencje LWKZ do prowadzenia sprawy wynikają z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zgodnie z którym *do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu, bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy*. Jedną z form ochrony zabytków, określoną w art. 7 pkt. 1 tejże ustawy jest wpis do rejestru zabytków. Należy wskazać, że art. 6 ust. 1 p.1 lit. g ustawy stanowi, iż zabytki nieruchome, w tym zabytki będące formami zaprojektowanej zieleni, podlegają ochronie i opiece bez względu na

stan zachowania. Tym samym dokonane współcześnie przekształcenia, min. wycinka drzew, nie umniejszają rangi zabytku. Stosownie zaś do art. 4 ust. 1-3 *ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu: zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków.* Narzędziem tej ochrony jest wpis do rejestru zabytków.

Wobec przytoczonych powyżej dowodów należy wskazać, iż zabytek cechują wysoka wartość historyczna oraz naukowa, kwalifikująca go do objęcia ochroną prawną. Formą tej ochrony winien być wpis do rejestru zabytków, który pozwoli na zapewnienie warunków prawnych, a przez to również organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytku oraz jego zagospodarowanie i utrzymanie, zgodnie z dyspozycją art. 4 p. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Nie bez znaczenia pozostaje fakt zagrożenia części drzew wycinką, co spowodowało złożenie wniosku organizacji społecznej o objęcie alei ochroną prawną. Zmiany wprowadzone w zabytku od czasu jego powstania do chwili obecnej nie spowodowały, iż przestał on spełniać warunki ustawowe pozwalające na uznanie go za zabytek. Należy bowiem w tym miejscu raz jeszcze podkreślić, że zabytki podlegają ochronie bez względu na stan zachowania. W związku z powyższym istnieją merytoryczne przesłanki do objęcia go ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków.

W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 89 p. 2, art. 91 ust. 4 p. 3 i 4, art. 3 p. 1 i 2, art. 4 p. 1, 2, 3, art. 6 ust. 1 p. 1 lit. g, art. 7 p. 1 i art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeksu postępowania administracyjnego orzeczono jak w sentencji.

p o u c z e n i e

Od niniejszej decyzji służy stronie odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie za pośrednictwem Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia.

W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Decyzja staje się ostateczna i prawomocna z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania. Decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, jeżeli jest zgodna z żądaniem wszystkich stron lub jeżeli wszystkie strony zrzekły się prawa do wniesienia odwołania (art. 127a § 1 i § 2, art. 130 § 4 Kpa).

LUBUSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
dr Barbara Bielinska-Kopeć

